

۱

امام علی علیہ السلام

دکتر رحمت اللہ قاضیان

سرشناسه: قاضیان، رحمت‌الله

عنوان و نام پدیدآور: امام علی (ع) / مولف رحمت‌الله قاضیان

مشخصات نشر: قم: افروغ، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۷۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۲۹۱-۳-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتاب حاضر برای اولین بار توسط انتشارات افروغ منتشر می‌شود و کلیه حقوق آن به این انتشارات تعلق دارد.

عنوان دیگر: امام علی

موضوع: بررسی زندگانی و سیره امام علی (ع)

شناسه افزوده: قاضیان، رحمت‌الله، ۱۳۹۸

رده بندی کنگره: Bp۳۷/۳۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۸۵۶۷۷

انتشارات افروغ

دفتر انتشارات: پردیسان - بلوار بهشت - خیابان ملت - ساختمان کرانه ۴ - واحد ۹

تلفن: ۰۹۱۲۷۵۳۴۶۸۳-۰۹۳۳۳۰۳۸۶۹۰

♦ عنوان: امام علی (ع)

♦ نویسنده: رحمت‌الله قاضیان

♦ ناشر: افروغ

♦ نوبت چاپ: اول ۹۸

♦ تیراژ: ۳۰۰ جلد

♦ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۲۹۱-۳-۰

♦ قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

دیباچه، ص ۶

زندگی امام علی علیه السلام، ص ۱۰

فضائل ممتاز علی علیه السلام، ص ۱۱

ابوطالب مؤمن قریش، ص ۱۴

فاطمه بنت اسد، ص ۱۶

اسماء و القاب امیر مؤمنان، ص ۱۷

کودکی علی علیه السلام در کنار پیامبر، ص ۱۸

علی علیه السلام در خانه‌ی پیامبر صلی الله علیه و آله، ص ۱۸

دفاع علی علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله در نوجوانی، ص ۱۹

حضور علی علیه السلام به هنگام اولین برخورد پیامبر صلی الله علیه و آله با جبرئیل، ص ۱۹

علی علیه السلام اولین مسلمان، ص ۲۰

دعوت و انذار خویشاوندان، ص ۲۲

علی علیه السلام امیر المؤمنین، ص ۲۲

نقش علی علیه السلام در شعب ابی طالب، ص ۲۳

خوابیدن علی علیه السلام به جای پیامبر صلی الله علیه و آله، ص ۲۳

پیمان برادری با علی علیه السلام، ص ۲۶

توگد و زندگی حضرت زهرا علیها السلام، ص ۲۶

ازدواج علی علیه السلام با فاطمه‌ی زهرا علیها السلام، ص ۲۹

نقش امام علی علیه السلام در جنگ‌های پیامبر صلی الله علیه و آله، ص ۳۳

نقش علی علیه السلام در جنگ بدر، ص ۳۴

نقش علی علیه السلام در جنگ احد، ص ۳۵

نقش علی علیه السلام در جنگ احزاب، ص ۳۷

کشتن مرحب و فتح خیبر، ص ۴۳

علی علیه السلام مأمور خواندن آبات برائت، ص ۴۵

کودتای سقیفه، ص ٤٧

آیا پیامبر ﷺ جانشین تعیین نکرد؟، ص ٥٢

چرا غلی برای گرفتن حَقّش قیام نکرد؟، ص ٥٣

غصب فدک، ص ٥٤

نقشه‌ی قتل امیرالمؤمنین علیه السلام، ص ٥٥

وفات و محلّ دفن حضرت زهرا علیها السلام، ص ٥٧

ازدواج عمر به امّ کلثوم، ص ٦٠

فعالیّت‌های امام علیه السلام در زمان خلفا، ص ٦٧

بیعت با امام علی علیه السلام، ص ٦٨

زراندوزی صحابه در زمان خلفا، ص ٧٢

فرمان عزل معاویه و تمرّد او، ص ٧٤

جنگ جمل، ص ٧٥

جنگ صفین، ص ١٠٣

جنگ نهروان با خوارج، ص ١٣١

حوادث بعد از جنگ نهروان، ص ١٤١

فراخوانی مردم برای جنگ با معاویه، ص ١٤١

خواستن معاویه قاتلان عثمان را برای قصاص، ص ١٤٢

شیخون معاویه به شهرهای عراق و عربستان، ص ١٤٤

حمله‌ی ضحّاک بن قیس فهری به قطقطانه، ص ١٤٤

حمله‌ی خَرِیت بن راشد، ص ١٤٥

تسخیر مصر توسط عمرو عاص، ص ١٤٥

فرستادن مالک اشتر به مصر، ص ١٤٦

حمله‌ی نعمان بن بشیر به عراق، ص ١٤٧

حمله‌ی عبدالله بن مسعوده به مکه و مدینه، ص ١٤٩

حمله‌ی سفیان بن عوف به انبار، ص ١٤٩

حمله‌ی بسر بن ارطاة به مکه و مدینه و یمن، ص ١٥٢

علل عدم موقوفیت علی علیه السلام و موقوفیت معاویه، ص ١٥٥

آماده شدن برای از بین بردن معاویه، ص ۱۵۶

پاره‌ای از کردار و نسب معاویه، ص ۱۵۶

عمر و عاص و پاره‌ای از خصوصیات او، ص ۱۶۵

شهادت امام علی علیه السلام، ص ۱۶۷

خبرداشتن علی علیه السلام از شهادت و قاتل خود، ص ۱۷۱

علی علیه السلام در بستر مرگ، ص ۱۷۴

فرزندان امام علی علیه السلام، ص ۱۷۹

سیره‌ی امام علی علیه السلام، ص ۱۸۱

جاذبه‌ی نیرومند علی علیه السلام، ص ۱۹۲

فضایل علی علیه السلام به بیان سیوطی، ص ۱۹۲

علی علیه السلام به توصیف دیلمی، ۱۹۴

محمد و آل محمد علیهم السلام برترین خلایق، ص ۱۹۴

محبت همه مسلمین توسط نسبت به خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله، ص ۱۹۵

همه جانبه بودن علی علیه السلام، ص ۱۹۶

برتر بودن علی علیه السلام از انبیای پیشین علیهم السلام، ص ۱۹۷

اعلامیه‌ی حقوق بشر و برنامه‌ی علی علیه السلام، ۱۹۸

قضاوت‌های محیرالعقول علی علیه السلام، ص ۱۹۹

آگاهی امیرمؤمنان علیه السلام از امور غیبی، ص ۲۱۱

وصف علی به بیان ابن ابی الحدید، ص ۲۲۴

زهد امام علی به بیان هاشم معروف الحسینی، ص ۲۴۲

احادیث اهل تسنن در فضیلت علی علیه السلام، ص ۲۴۳

آیات و احادیث در توصیف علی علیه السلام، ص ۲۴۸

امام علی و یک دینار قرض، ص ۲۵۰

اصول و ارزش‌ها در حکومت علی علیه السلام، ص ۲۵۳

حسادت عامل مهم مخالفت با علی، ص ۲۵۶

علی علیه السلام به توصیف دانشمندان، ص ۲۵۹

منابع کتاب، ۲۷۵

دیسلم

بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله رب العالمين، و صلي الله علي جميع انبياء الله و رسله، سيما اشرافهم و خاتمهم محمد و آله الطاهرين، الذين اذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهيراً، لاسيما بهيمة الله الاعظم، و لعنة الله علي اعدائهم، والسلام علينا و علي عباد الله الصالحين.

تاريخ آينه‌ای است که زشت و زیبای برجستگان بشری را منعکس می‌کند و خردمندان می‌توانند از آن بهره‌ها برده و عبرت‌ها گیرند و چراغی فرا راه زندگیشان باشد؛ از این رو، قرآن کریم سرگذشت پیامبران بسیاری به عنوان اسوه و الگو و سرگذشت طغیانگران و ظالمان بسیاری چون فرعون و نمرود و قارون برای پرهیز از راه و روششان بیان کرده است.

دریای بی‌موج، دریایی مرده است و این امواج هستند که عوامل زندگی را در آن می‌آفرینند، جامعه‌ی بشری نیز هم‌چون دریای بی‌موج است و این انسان‌های برجسته هستند که در اجتماع بی‌تحرك بشری موج ایجاد کرده و حرکت نور حیات در جامعه می‌آفرینند. و بی‌تردید انسان‌های الهی بیش از هر شخصیت دیگری با مجاهدت‌های خستگی‌ناپذیر خود با عوامل فقر و بدبختی و نادانی و وحشیگری نبرد کرده و درهای سعادت دنیا و آخرت را به روی انسان‌ها گشوده‌اند.

در این میان شرح زندگی امیرمؤمنان علی بن ابی‌طالب علیه السلام به عنوان دومین فرد عالم امکان بعد از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چه آن حضرت قرآن ناطق و زبان گویای الهی است که با گفتار و کردار و رفتار خود حق را آن‌چنان که قرآن کریم و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله آورده بودند، ادا کرد.

علی از نظر عقیده و ایمان، خلوص و پاکی، تقوا و پرهیزگاری، علم و دانش، شهامت و شجاعت، عدالت و دادگستری و سایر ارزش‌های انسانی در درجه‌ای است که نمی‌توان در ده‌ها کتاب به شرح و بیان کامل آن‌ها پرداخت، بلکه ترسیم دورنمای کوچکی از این شاهکار خلقت هم دشوار است.

از این رو، کتاب نوشتن در باره‌ی علی علیه السلام و در عین حال حقّ او را ادا کردن مشکل است و با آن که در این باره هزاران نفر کتاب نوشته شده است، ولی هیچ یک ادّعا نکرده‌اند که توانسته‌اند حقّ مطلب را ادا کنند؛ و این بدان جهت است که نه فقط آن حضرت چند بُعدی است؛ بلکه در تمام ابعاد هم چون علم، تقوا، شجاعت، عاطفه، سخنوری، قضاوت و... نیز در اوج است و غیر از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله نظیری برای آن حضرت نمی‌توان یافت.

«ابواسحاق نظام» گفته است: «عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ مِحَنَةٌ عَلَى الْمُتَكَلِّمِ؛ إِنَّ وَفَا حَقَّهُ غَلَا، وَإِنْ بَخَسَ حَقَّهُ أَسَاءَ». سخن گفتن از علی علیه السلام برای گوینده محنت است؛ چه اگر بخواهد حقّش را ادا کند، دچار غلوّ خواهد شد و اگر از حقّ او کم گذارد، اسائه ادب کرده است.» (شیخ طوسی، امالی، چاپ سوّم، ۲۰۱/۲)

و ابوالفرج اصفهانی گوید: فضایل علی علیه السلام هرگز در حوصله‌ی ارقام شمارش نمی‌گنجد» (مقاتل الطالبین، ص ۱۶)

امام علی علیه السلام کسی است که «شبهی شمیل» شاگرد برجسته داروین که تا آخر عمر مادی ماند و نه فقط حاضر نشد به هیچ یک از ادیان الهی بگردد، حتی با وجود این همه دلایل روشن بر پروردگار عالم، به وجود صانع‌ی برای عالم قائل شود، در باره‌ی امام علی علیه السلام می‌گوید: «الإمام علي بن أبي طالب عظيم العظما، نسخة مفردة لم ير لها الشرق والغرب صورةً مثل الأصل: امام و پیشوای انسان‌ها علی بن ابی طالب، بزرگ بزرگان، یگانه نسخه‌ای است که شرق و غرب صورتی مطابق اصل آن به خود ندیده است» (صوت العدالة الانسانیّة ۳۷/۱)

و پیش از وی خلیفه‌ی دوّم در وصف علی علیه السلام گفت: «عَقَمَتِ النِّسَاءُ أَنْ يَلِدْنَ مِثْلَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: زنان دیگر شخصیّتی مثل علی بن ابی طالب نرایند». (الغدیر ۸/۶)

و «جرج جرداق» با وجود مسیحی بودن «صوت العدالة الانسانیّة» را در وصف علی بن ابی طالب نوشت و در آن گفت: «مَاذَا عَلَيْكَ يَا دُنْيَا، لَوْ حَشَدَتْ قُؤَاكُ، فَأَعْطِيتَ فِي كُلِّ زَمَنٍ عَلِيًّا بِعَقْلِهِ وَقَلْبِهِ وَلِسَانِهِ وَذِي فَقَارِهِ: ای روزگار، چه می‌شد که در هر دوره‌ای نیروهای خود را بسیج می‌کرد و انسانی همچون علی از نظر عقل و خرد، روح و روان، سخن و بیان و قدرت و شجاعت به جامعه‌ی بشری ارائه می‌داد؟» (صوت العدالة الانسانیّة ۴۹/۱)

سخن اینان درست است، چنان که خود آن حضرت در این مورد می فرماید: «يَنْحَدِرُ عَلَيَّ السَّيْلُ وَلَا يَرْقِي إِلَيَّ الطَّيْرُ: سيل علوم از دامن کوهسار من جاری است و مرغان دور پرواز اندیشه ها، به بلندی ارزش من نتوانند پرواز کرد. (نهج البلاغه، خطبه ۳)

آری، علی علیه السلام کسی است که جز خدا و رسولش کسی او را نشناخته است؛ چنان که رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مَاعَرَفَكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ غَيْرَ اللَّهِ وَ غَيْرِي». (بحار الانوار ۸۴/۳۹)

ابن ابی الحدید گوید: علی علیه السلام و فضل او مانند مشک است که هر چه آن را پوشانی باز بوی عطرش به مشام می رسد و چون خورشید تابان است که با کف دست جلو آن را نتوان گرفت و مانند روز روشن است که اگر یک نفر آن را نبیند، دیگران آن را خواهند دید. من چه بگویم در باره مردی که تمام فضایل به او منتهی می شود و منشأ همه فضایل و مناقب است و همه ی فرقه های اسلامی خود را به او منسوب می کنند. (شرح ابن ابی الحدید ۱۷/۱)

علی علیه السلام همان صاحب یقینی است که فرمود: «لَوْ كُشِفَ الْغِطَاءُ مَا زَادَتْ يَقِينِي: هر گاه پرده بالا رود، بر یقین من افزوده نمی شود». (بحار الانوار ۴۵/۴)

علی علیه السلام همان پیشتاز صحنه های پیکار است، که در تمام جنگ ها بر دشمن پیروز بود. جنگجویی که تا روز قیامت ضرب المثل است. کسی که هرگز به دشمن پشت نکرد و خود فرمود: «وَاللَّهِ، لَوْ تَظَاهَرَتِ الْعَرَبُ عَلَيَّ قِتَالِي مَا وَلَّيْتُ عَنْهَا: به خدا، اگر همه ی عرب در کارزار من بسیج شوند، از مقابله ی آن ها رو نمی گردانم. (امالی صدوق، مجلس ۷۷)

علی علیه السلام همان شهسواری است، که با نواختن یک ضربت دشمن را از پا درمی آورد و نیاز به ضربه ی دوم نبود. چنان که با ذوالفقارش عمرو بن عبدود قهرمان یل یل عرب که او را با هزار نفر برابر می دانستند بر زمین افکند و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در باره اش فرمود: «ضَرْبَةُ عَلِيٍّ فِي يَوْمِ الْخَنْدَقِ أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَةِ الثَّقَلَيْنِ: ضربت علی در روز خندق از عبادت جن و انس برتر است». (شرح مقاصد ۳۰/۲) و (بحار الانوار ۴/۳۹)

علی علیه السلام همان قهرمان بی همتایی است که شمشیر برآتش با یک ضربت مرحب خیری را بر زمین نقش بست و با کندن در محکم قلعه ی خیبر و سپر کردن آن و کشتار یهود، آن را به روی مسلمین گشود.

علی علیه السلام همان ایثارگری است که با خوابیدن در جای رسول خدا صلی الله علیه و آله جان خویش را فدای او و بقای اسلام نمود و آیه‌ی: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ» (بقره ۲۰۷/۲) در باره‌اش نازل شد.

علی علیه السلام همان حلال مشکلات خلفاست و عمر در باره‌اش گفت: «عَجَزَتِ النِّسَاءُ أَنْ تَلِدْنَ مِثْلَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ» (مناقب خوارزمی، ص ۴۸) و (ینایع المودّه ۶۵/۱) و عمر بیش از هفتاد بار گفت: «لَوْ لَا عَلِيٌّ لَهْلَكَ عُمَرُ» (الغدیر ۱۱۰/۶)

علی علیه السلام همان مدعی صادق و گوینده‌ی منحصر به فردی است که بارها فرمود: «سَلَوْنِي قَبْلَ أَنْ تَفْقِدُونِي؛ فَإِنِّي بِطُرُقِ السَّمَاءِ أَعْلَمُ مِنْ طُرُقِ الْأَرْضِ» از من پرسید که من به راه‌های آسمان از راه‌های زمین داناتریم. (بحارالانوار ۱۵۳/۴۰)

علی علیه السلام همان دانشمند بی‌نظیر و خطیب توانایی است که خطابه‌های اعجاز‌آمیز او فروتر از کلام خدا و برتر از کلام آدمی است. (مقدمه شرح ابن ابی الحدید)

و بالاخره علی علیه السلام هم شخصیتی بین‌المللی است و هم شخصیتی چند بعدی، تا جایی که بعضی آن‌قدر خارج عادت از او دیدند، خدایش خواندند و عده‌ای چون خوارج و نواصب از فرط بغض و جهالت کافرش گفتند؛ برخی او را هم‌سنگ معاویه شمرند؛ جمعیتی او را خلیفه‌ی بلافضل پیامبرش دانستند و گروهی خلافتش را در مرتبه‌ی چهارم قرار دادند؛ و غیرمسلمین هم در باره‌ی او بسیار سخن آورده‌اند و سخت اختلاف کرده‌اند.

«امام علی علیه السلام» وقتی که به خلافت رسید، با جدّیت هر چه تمام‌تر بر آن شد که اسلام راستین را پیاده کند؛ ولی محور خلافت و حکومت آن قدر انحراف یافته بود که بزرگان صحابه، که برخلاف قرآن کریم و اسلام به جمع مال و ثروت خو کرده بودند، نتوانستند حکومت عادلّه‌ی آن حضرت را برتابند و با جنگ‌هایی نه فقط نگذاشتند آن‌طور که باید و شاید آرمان‌های بزرگش را که همان اسلام راستین است پیاده کند، بلکه عرضه را چنان بر وی تنگ ساختند که بالاخره جان خودش را هم بر سر این کار گذاشت و به قول «جرج جرداق» دانشمند مسیحی: «قُتِلَ لِشِدَّةِ عَدْلِهِ فِي مِحْرَابِ عِبَادَتِهِ».